

Posudek na diplomovou práci

Posudek vedoucího diplomové práce

Postoje studentů psychologie k adopci dětí stejnopohlavními páry,

kterou předkládá Mgr. Richard Lukáš.

Autor předložené práce zvolil téma, kterému se v současné době věnuje pozornost nejen mezi politiky, ale i mezi představiteli odborné veřejnosti (sociální služby, poradenství, legislativa aj.). Jedná se tedy o oblast vysoce aktuální. Mimo to je zjevné, že právě obor psychologie by se měl touto problematikou hlouběji zabývat, tak jako se zabývá obecně problematikou svěřování dětí do náhradní rodinné péče.

Práce je tradičně rozdělená na teoretickou a empirickou část, teoretická část čítá čtyři základní kapitoly, empirická část obsahuje tři základní kapitoly. V teoretické části se autor v úvodu zabývá problematikou rodičovství stejnopohlavních párů na obecné úrovni a následně situací homoparentálních rodin v České republice. Tyto dvě kapitoly jsou zpracovány převážně za využití zdrojů sociologických, spíše z české provenience. Je vcelku pochopitelné, že využívá autor výzkumy sociologické, neboť těch se nabízí podstatně více než těch psychologických. Je to také jeden z důvodů, proč on sám se pustil do tohoto tématu a rozhodl se přispět k problematice a do výzkumné oblasti ve sféře psychologie. Za stěžejní z psychologického hlediska lze pokládat kapitolu třetí a čtvrtou teoretické části. V třetí kapitole se autor věnuje různým složkám osobnostního vývoje dítěte specificky zaměřeným na vývoj dítěte v homoparentálních rodinách. Tato kapitola naopak čerpá převážně ze zahraničních studií a výzkumů, neboť v České republice na dané téma mnoho studií realizováno nebylo. Přináší velmi zajímavé informace. Patrně nejpodstatnější z nich je, že není nutné se nějak obávat adopce a rodičovství stejnopohlavními páry. V poslední kapitole se pak přibližuje tématu, které dále rozpracovává v empirické části, což jsou přímo postoje k adopcím a rodičovství stejnopohlavních párů.

V teoretické části postupuje autor trychtýřovitě, tzn. od obecnějších témat ke konkrétnějším, která jsou více zaměřena na jeho vlastní oblast zájmu a výzkumnou část. Čerpá z velkého množství různých literárních zdrojů, je vcelku pochopitelné, že s ohledem na zvolené téma jsou všechny zdroje aktuální a byly vydány v posledních letech. Velmi oceňuji a pokládám za užitečné, že byly v textu využity materiály, které poskytují zásadní informace ze zahraničních výzkumů. Za mírně problematický pokládám způsob číslování kapitol, což je spíše technická záležitost. Autor zvolil číslování kapitol tak, že první kapitola je teoretická část, druhá kapitola je empirická část. To v důsledku vedlo k tomu, že některé pasáže ve třetí a čtvrté kapitole teoretické části nejsou číslovány, přestože jsou titulovány. Myslím si, že je to škoda, neboť tím komplikuje čtenáři orientaci v celém textu a čtenář hůře nalezne kapitoly, které obsahují podstatné a důležité informace.

Těžiště práce tkví bezpochyby v empirické části práce, jíž je také věnován větší prostor a většina stran celé diplomové práce. Autor se při výzkumu nechal inspirovat obdobnou studií realizovanou v zahraničí. Pro tyto účely také adaptoval několik výzkumných metod, respektive dotazníků. Za vůbec nejpozoruhodnější složku empirické části pokládám celý výzkumný design, který využíval princip viňet. To v praxi znamenalo, že všichni respondenti byli nejprve konfrontováni se specifickým modelovým příběhem a na základě situace, kterou si nastudovali, reagovali na další úkoly, zodpovídali dotazník, plnili další výzkumné otázky. Veškerý sběr dat probíhal v online prostředí, což vedlo k tomu, že

autor získal několik set respondentů. Vzhledem k tomu, že prezentoval respondentům šest různých příběhů, v nichž varioval pohlaví rodičů i pohlaví dítěte, v důsledku získal opravdu ohromné množství dat, které následně zpracovával.

Celý výzkumný design si zaslouží zvýšenou pozornost čtenářů. Autor adaptoval tři různé dotazníky, které byly zaměřené především na vývoj dítěte, potažmo představy a postoje respondentů k vývoji dítěte a k rodičovství rodičů představených v příběhu, s nímž se seznámili. Následně respondenti pracovali ještě se třemi dotazníky, respektive výzkumnými metodami, které byly primárně zaměřené na problematiku homofobie a celkově hodnocení genderových rolí, respektive etiologie homosexuality. V průběhu příprav výzkumného designu se vyskytla otázka, zda položky, které byly respondentům prezentované, s ohledem na cílovou skupinu, jež byla zkoumána, nebudou vyvolávat sociální desirabilitu. Z toho důvodu autor na závěr ještě přiložil poslední dotazníkové šetření, respektive škálu otázek, které byly přímo na sociální desirabilitu zaměřené. Celková příprava výzkumného designu byla od počátku velmi propracovaná a bylo na ni vynaloženo velké množství času a energie, což rozhodně velmi oceňuji. Na druhou stranu množství dotazníkových položek, které byly prezentovány respondentům, samozřejmě mohlo vést k tomu, že určitá únava při odpovídání řady dotazníků mohla lehce zkreslovat informace. Nicméně autor následně provedl velmi pečlivou položkovou analýzu všech dotazníků, které použil, a výsledky, jichž se dobral, tuto domněnku nepotvrzují. Naopak svědčí o tom, že metody byly adekvátně zvolené. Je zajímavé, že autor také porovnával faktorovou analýzu svých dat s faktorovou analýzou autorů původního výzkumu. Některá data, respektive některé výstupy se ukázaly lehce odlišné.

Cílovou skupinou výzkumu, jež byla už několikrát zmíněna, byli studenti psychologie od prvního až dokonce do desátého ročníku, nicméně největší počet respondentů pochopitelně pocházel z prvního až pátého ročníku studia. Autor zvolil tuto cílovou skupinu zcela záměrně, protože to jsou potenciální odborníci, kteří mohou rozhodovat v řízení o adopci o tom, zda dítě bude či nebude svěřeno specifickým rodičovským párům a pokud dojde k úpravě legislativy, mohou tedy i rozhodovat o tom, zda bude dítě svěřeno do péče stejnopohlavního páru. Proto ho zajímalo, jakým způsobem k takové problematice respondenti přistupují a zda jsou či nejsou ve svém rozhodování nějakým způsobem determinováni také svými předsudky či postoji obecně. S ohledem na kompletní výzkumný design bylo zřejmé, že získá autor nesmírné množství zajímavých výzkumných dat. Nutno říci, že s tímto problémem se vyrovnal velmi úspěšně. Všechna získaná výzkumná data nesmírně pečlivě analyzuje, porovnává, podrobuje řadě různých statistických metod a snaží se pečlivě dobrat různorodých závěrů, které z výsledků vyplývají. Výsledky jsou velmi pečlivě rozpracovány na bezmála dvacet stranách textu, jsou prezentovány jak verbálně, tak vizualizovány za použití grafů a tabulek. Přesto nutno říci, že pro čtenáře může být trochu náročné být konfrontován s takovým množstvím dat, čísel a údajů, možná by bylo zajímavé za každou subkapitolu napsat stručné shrnutí, co z výsledků přesně vyplývá. S tímto se pak autor pokusil vyrovnat v relativně obsáhlé diskusi, která jednak shrnuje výsledky a jednak je konfrontuje s výstupy z jiných výzkumných studií českých i zahraničních autorů. Diskuse v tomto případě rozhodně splňuje kritéria kladená na tuto kapitolu. Výsledky se zdají pro studenty psychologie relativně příznivé, ukazují, že v porovnání se zahraničními studii jsou více nakloněni adopcím stejnopohlavními páry, respektive výchovou dětí v rodinách, kde jsou stejnopohlavní páry. Přesto je trochu překvapující a snad i trochu smutné, že i ve 21. století se ve výsledcích ukázaly některé tendence k předsudečnosti a k odmítání jinakosti.

Na závěr otázky: Autor se rozhodl pro dotazníkové šetření, ovšem za využití vinět, což je velmi specifický způsob sběru dat, napadá ho ještě nějaký jiný výzkumný design, který by pro tyto účely mohl být použit? Dále, jak si autor vysvětluje, že některé výsledky jeho výzkumu se lišily od zahraničních studií, které byly provedeny relativně nedávno? A do třetice – autor v diskusi i v závěru naznačuje některé proměnné, které mohly celkové výsledky ovlivnit u jednotlivých respondentů, mimo jiné také zkušenost s vlastní výchovou v rodině, dlouhodobou socializací atd. Napadá ho, jakým způsobem by bylo možné s těmito proměnnými pracovat a co by psychologové ve svém oboru měli udělat pro to, aby nenechali své postoje zkreslovat těmito zkušenostmi?

Mgr. Richard Lukáš předložil práci, která splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na Katedře psychologie FF UK. Mimo to pokládám za užitečné, aby data prezentovaná ve výzkumu, možná celý výzkumný design, byly zprostředkovány i širší odborné veřejnosti, neboť se jedná o téma bezpochyby jedinečné, které si zaslouží více pozornosti.

Doporučené hodnocení: výborně

Praha, 15. 1. 2019